

פתיח התורה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 86

אחרי מות קדושים תשס"ט

ולפי זה, הסבר הגמרא הוא כך: מפני מה מתו נדב ואביהו, מפני שהקריבו אש זרה. אבל קשה, הרי זה חיוב מיתה בידי שמים, והיה להם להנצל בזכות זרעם שעתיד לצאת מהם? לכן אמרו שהורו הלכה לפני משה רבם, ואם כן לא היה להם זרע (כמו שנאמר על יהושע בן נון), ולכן מתו כשהקריבו אש זרה.

"כתונת בד קדש ילבש" (טז ד)

כתב בספר "אוצר אפרים" מצאתי בספר "תורה אור" של הגאון הצדיק מהר"ש באנדי ז"ל ממגנצא: איש אחד ירא ה' ויודע ספר היה דר בכפר שאין בו מנין. והלך בכל שבת ויו"ט לכפר אחר סמוך בתוך התחום, שהיה שם ביהכ"נ. והיה לבוש תמיד בגדים חשובים לכבוד שבת ויו"ט. והיה האיש אדיר בנכסים. ואף שכמה וכמה פעמים כשהיה בדרך נפלו גשמים וקלקלו את בגדיו החשובים, לא עיכב אותו מללבוש בגדי שבת ויו"ט. היה אצלו אדם אחד שאמר לו שהוא עובר על לאו דבל תשחית, כי הוא משחית את בגדיו החשובים.

ואמרתי לו, ח"ו, שאין הוא עובר על בל תשחית, כי דיה למצוה זאת אפילו אם הוא עושה אותה רק פעם אחת ומהדר בה, כי היה עושה הכל לכבוד הקב"ה. והבאתי לו ראיה. דהנה ביוהכ"פ לובש כהן גדול בגדי לבן יקרים שבהם הוא עובד את העבודה לפני ולפנים, ובמשנה איתא, (יומא פ"ג משנה ז') שהיו של ק' מינים משל ציבור ויכול היה להוסיף משלו כמה שירצה. ומצינו שכהנים גדולים עשירים היו והוסיפו על סך זה סך גדול. ואף שלא עבד בהם אלא פעם אחת, והיו אסורים אח"כ בהנאה, כדילפינן (פסחים כ"ו.) מ"והניחם שם" (להלן ט"ז כ"ג) אפילו הכי, משום פעם אחת שהיה עובד בהם לפני ה', היה מהדר במצוה בכל האפשרות. (שו"ת שיח יצחק)

"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתכם לפני ה' תטהרו" (טז ל)

כתב בספר "בן פורת יוסף" להסביר פסוק זה על פי מה שאמרו חז"ל שאין יום הכיפורים מכפר על עבירות

"אחרי מות שני בני אהרון בקרבנתם לפני ה' וימותו" (טז א)

ויש לדייק מדוע כפל הפסוק ואמר "אחרי מות" ו"וימותו"?

ובספר "יריעות שלמה" כתב לתרץ, (הובאו דבריו בספר "ילקוט האורים") ע"פ דברי המדרש שמתו בני אהרון משום שהיו משמשים חסרי מעיל במשכן, ומחוסר בגדים חייב מיתה. והקשה על זה בתשובות הרא"ש, הלא מעיל הוא בגדי כהן גדול והם היו כהני הדיוט, ואינם צריכים מעיל בעבודה?

ותירץ הרא"ש, דלפי דעתם שנכנסו לפני ולפנים כי חשבו את עצמם לכהנים גדולים, שהרי כהן הדיוט אסור להכנס לפני ולפנים, וחייב מיתה על כך, לכן נענשו. כי ממה נפשך, או שנכנסו חסרי מעיל ומחוסר בגדים חייב מיתה, או שנכנסו לקודש הקדשים והם כהני הדיוט.

ובזה מבואר הפסוק. "אחרי מות שני בני אהרון" - וקשה למה מתו? אלא צריך לומר שחסרי מעיל היו. וקשה קושית הרא"ש, הלא הם היו כהני הדיוט ואינם צריכים מעיל? בא הפסוק ומתירץ "בקרבנתם לפני ה'" - ששמשו לפני ולפנים. ואם דינם ככהני הדיוט, איך נכנסו לפני ולפנים, אלא על כרחך שהם סברו שדינם ככהן גדול, ואם כן היו צריכים מעיל דמחוסר בגדים במיתה ולכן וימותו ממה נפשך.

"אחרי מות שני בני אהרון בקרבנתם לפני ה' וימותו" (טז א)

בגמ' מסכת יומא דף נ"ג ע"א: מפני מה מתו בני אהרון, שהורו הלכה בפני משה רבן שהביאו אש מן ההדיוט.

ובספר "מרנליתא טבא" (הובאו דבריו בספר "ילקוט האורים") ביאר, על פי מה שידוע מה שאמרו חז"ל שאם אדם חייב מיתה בידי שמים לפעמים ניצל בזכות זרעו, או כדי שיוולדו לו בנים טובים או שכבר נולדו והוא צריך לחנכם.

עוד נאמר בגמרא, שיהושע בן נון מת בלא בנים מפני שהורה הלכה בפני משה רבו.

שלם. ואמר שהיה מוחלט אצלו שאם באמצע הנסיעה היתה מתעוררת לו שאלה של יחוד, יקפוץ מן העגלה!

"ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך לקצור" (יט ט)

מקשה הרי"ב? בתחילת הלכות מתנות עניים, ברור הדבר, שפאה בשדה משאירים רק אחת, ולעומת זאת כשציוותה התורה "ופאת זקנד", שם אנו משאירים שתי פאות, ומתרץ הגר"ח קנייבסקי שליט"א בספרו "טעמא דקרא" שההבדל הוא בזה, ששדה אין לה צורה מיוחדת, היא יכולה להיות מרובעת או עגולה או כל צורה שהיא. וממילא על כרחך הפאה היא, מה שמשאירים בסוף השדה. אבל בראש, גם לפני שאדם מסתפר יש לו במציאות שתי פאות. וזה הטעם שבזמן יש חמש פאות.

ובשם האדמו"ר מגור ה"אמרי אמת" זצ"ל אומרים, שאכן פאה זה תמיד רק אחד, אך כמו שבשדה אם רשות הרבים עוברת באמצע השדה, הרי צריך להפריש שתי פאות. כך גם בפאות הראש, הואיל והמח נמצא ביניהם, ולצערנו הרב, מוחנו הוא רשות הרבים... לכן צריך להשאיר שתי פאות.

"וחללת את שם אלוקיך אני ה'" (יט יב)

כתב הרמב"ם בהלכות יסודי התורה פרק ה' הלכה י' כל העובר מדעתו בלא אונס על אחת מכל מצות האמורות בתורה בשאט נפש להכעיס הרי זה מחלל את השם, ולפיכך נאמר בשבועת שקר "וחללת את שם אלהיך אני ה'", ואם עבר בעשרה מישראל הרי זה חילל את השם ברבים, וכן כל הפורש מעבירה או עשה מצוה לא מפני דבר בעולם, לא פחד ולא יראה ולא לבקש כבוד אלא מפני הבורא ברוך הוא כמניעת יוסף הצדיק עצמו מאשת רבו הרי זה מקדש את השם.

הלכה י"א

ויש דברים אחרים שהן בכלל חילול השם, והוא שיעשה אותם אדם גדול בתורה ומפורסם בחסידות דברים שהבריות מרננים אחריו בשבילם, ואע"פ שאינן עבירות הרי זה חילל את השם כגון שלקח ואינו נותן דמי המקח לאלתר, והוא שיש לו ונמצאו המוכרים תובעין והוא מקיפן, או שירבה בשחוק או באכילה ושתייה אצל עמי הארץ וביניהן, או שדבורו עם הבריות אינו בנחת ואינו מקבלן בסבר פנים יפות אלא בעל קטטה וכעס, וכיוצא בדברים האלו הכל לפי גדלו של חכם צריך שידקדק על עצמו ויעשה לפנים משורת הדין, וכן אם דקדק החכם על עצמו והיה דבורו בנחת עם הבריות ודעתו מעורבת עמהם ומקבלם בספר פנים יפות ונעלב

שבין אדם לחברו, אלא אם כן ביקש מחילה מחברו על מה שחטא לו. וזה מה שאומר הפסוק: "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתכם לפני ה' תטהרו". רוצה לומר, אם תטהרו מכל חטאתכם דהיינו גם מעבירות שבינכם לחבריכם, אזי לפני ה' דהיינו מעבירות שבינכם למקום, תטהרו.

"איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה אני ה'" (יח ו)

יש לדייק מדוע נכתב כאן בפסוק זה "אני ה'?" ואפשר לתרץ על פי מה שאמרו רבותינו ז"ל לא עבדו ישראל עבודה זרה אלא כדי להתיר להם עריות בפרהסיא (סנהדרין ס"ג ע"ב). ממילא, אומר ה"בן פורת יוסף", "איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו" מתי ואיך תוכלו לקיים זאת? כשתקבלו עליכם שאני ה', ולא תעבדו עבודה זרה, ממילא לא תתירו לעצמכם גילוי עריות.

"קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוקיכם איש אמו ואביו תראו" (יט ב ג)

בספר "ילקוט הגרשוני" חלק אותיות הובא מכתב ובו פירוש נחמד מהרב הגאון הגדול מוה"ר יצחק חיות שליט"א (זצ"ל) אבדק"ק ברודי. בו הוא מבאר את הקשר בין איש אמו ואביו תראו עם מה שכתוב לפני כן קדושים תהיו כי קדוש אני. דהנה אמרו חז"ל שלושה שותפים באדם. הקב"ה, אביו ואמו. והנה החלק אלוק שהיא הנשמה הקדושה "נר אלוקים נשמת אדם" - קדושה וטהורה היא, וטבעה להטות את האדם לדרך הטוב והישר. לעומת זאת חלקי הגוף שהם החלקים הבאים מהאבא והאמא, הם מטים את האדם ללכת אחרי תאוות גופניות ומביאים אותו ממחנה קדושה למחנה טומאה.

וזהו שאמר "קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוקיכם" וכיון שאני קדוש, גם החלק הבא ממני, דהיינו הנשמה - קדושה היא, ואין צורך לפחד ממנה. אבל "איש אמו ואביו תראו" מהחלק שבא מאבא ואמא, ממנו צריך לפחד, שלא יטה את האדם לבאר שחת.

"קדושים תהיו" (יט ב)

בספר "דרך שיחה" כותב: שמעתי מהרב שליט"א: סיפר לי הגאון ר' יחיאל מרדכי גורדון זצ"ל שחמיו ר' אליעזר מטלז שלמד אצל ר' ישראל, סיפר בשם ר' ישראל שכשהיה נוסע בעגלה דעתו היתה כל הזמן על זהירות מאיסור יחוד, ואילו היה מהרהר וחושב בלימוד בזמנים אלו, היה אפשר להדפיס מכך ספר

מתחתינו. מה עשה אותו האיש? עמד בחצי הלילה ונטל את הכלים וכרכן בטליתו וכיון שביקש לירד נפל מן הגג ונשברה מפרקתו. ורואים מפה שלמרות שר' יהושע ידע שיתכן שאותו אדם ירצה באמצע הלילה לברוח עם הכלים וכשלא ישים לב יפול ויסקן את נפשו, מכל מקום, "הלעיטהו לרשע וימות".

"הוכח תוכיח את עמיתך" (יט יז)

בספר "עקבי חיים" מספר על הגרי"ח זוננפלד זצ"ל: בצעירותו, בשנים בהן למד מרן בישיבתו של הכתב סופר בפרשבורג, נשמע הקול כי נפרצה חומת היהדות ואחד הסוחרים פותח את חנותו בעיצומה של השבת ברמסו את קדושתה ברגל גסה. ניסה מרן לארגן עצרת מחאה לפני החנות לזעוק ולהתריע, אך לא עלה בידו.

הלך מרן בשבת לבדו, נכנס לחנות לסוחר הסורר וברכו בברכת "גוט שבת" במאור פנים... יצא מהחנות וצעד כברת דרך, סב על עקבותיו ושב לבעל החנות וברכו שוב "גוט שבת"... ושוב יצא, לאחר מכן חזר, וברך... כך למעלה מעשרים פעמים.

לבסוף פקעה סבלנותו של הסוחר רדף אחריו והפליא בו מכות הגונות. מרן לא התייחס למכותיו כלל, והמשיך במעשיו כבראשונה הלוך וחזור, הלוך ושוב, ובכל פעם "גוט שבת" חגיגי... לאחר מספר שעות נקעה נפשו של הסוחר וסגר חנותו בהפטירו "הצעיר הזה נצחני בסבלנותו".

פעם הלך מרן יחד עם מנהל החברא קדישא ר' יעקב גלבשטיין, לסדר כמה עניינים של הח"ק והחלו גשמים לנטף. פתח ר' יעקב את המטריה שבידו מעל ראש מרן. אמר לו מרן "חייל היוצא למלחמה אינו פותח מטריה אף בממטרים עזים!" ובקשו לסלק את המטריה מעל ראשו.

באחד הימים נתפרסם בירושלים ספר שנתחבר בידי **יחיאל מיכל פינס** ונחלקו הדעות בענין הספר. קרא **המהרי"ל דיסקין** למרן ובקשו שיעיין בדבר ויחווה את דעתו, נטל מרן את הספר לעיונו. למחרת שב ובפיו תשובה נחרצת: טרף פסול! שאלו המהרי"ל על סמך מה, איזה פסול ראית בספר? המחבר כותב כי נישואין הם הסכס מחיה הדדי בשעה שהכל יודעים כי הם כבנין בית המקדש, ספר ההופך דבר שבקדושה להסכס הדדי הריהו טרף פסול! נענה מרן.

מאז החל המהרי"ל לרדוף את י"מ פינס עד חרמה.

מהם ואינו עולבם, ומכבד להן ואפילו למקילין לו, ונושא ונותן באמונה, ולא ירבה באריחות עמי הארץ וישיבתן, ולא ייראה תמיד אלא עוסק בתורה עטוף בציצית מוכתר בתפילין ועושה בכל מעשיו לפני משורת הדין, והוא שלא יתרחק הרבה ולא ישתומם, עד שימצאו הכל מקלסין אותו ואוהבים אותו ומתאווים למעשיו הרי זה קידש את ה' ועליו הכתוב אומר "ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר".

"לא תעשוק את רעך ולא תגזול" (יט יג)

בספר "הנהגות החפץ חיים" הביא: בשנת תרע"ח על החתונה של נכדו הרה"ג מוה"ר יהושע לעווינסאן שליט"א בעיר שומיאטש, בשבת, כשישבו מסובים הרבה גדולי ישראל וכל אחד הגיד דברי תורה, וה"חפץ חיים", אשר דרכו היה להטיף דברי תורה כמעין המתגבר, לא חפץ להגיד, ולא הועילו כל הבקשות שיגיד דבר מה, והסיבה לזה לא ידענו.

אך פעם אחת אחר תפילת המנחה בביתו דיבר לפנינו אודות גזל אשר חז"ל אמרו: "רובן בגזל", וביאר בזה הרבה עניינים איך שהאדם צריך להיות זהיר בזה מאד. ולבסוף דיבר אודות "גזל כבוד חברו" להיזהר בזה ואמר: על החתונה לא דיברתי, היו הרבה שדברו, כל אחד הרי רוצה שדבריו ימצאו חן, לכן לא אמרתי. כשאני רוצה לדבר אני אוסף את העולם ואומר, אבל אז בחתונה, כשהשני מדבר הרי זה מה שהגמרא אומרת "שבת של רבי אלעזר בן עזריה היתה", אם אומר יותר טוב, הרי אני גוזל מהשני כבוד, ולומר יותר גרוע - הרי אינני מחוייב.

"ולפני עוור לא תתן מכשול" (יט יד)

ידועה השאלה אם מותר לבעל הבית שרואה כי גנב הכין חבלים כדי להכנס לביתו, האם מותר לבעל הבית להחליף החבלים לחבלים חלשים יותר, כך שכשיתלה הגנב יפול. ושאלה דומה לזה נשאל הרב יצחק זילברשטיין שליט"א באדם שלמד בקולג' באמריקה וכמה מהתלמידים נטפלו אליו וממש ירדו לחייו, חלק מהתעללות היתה שהיו אוכלים את ארוחתו שהביא אתו ללימודים. יום אחד באמצע השיעור שאחרי הפסקת האוכל קרס אחד התלמידים ואבד את הכרתו. תוך כדי המהומה שקמה בכיתה, קם אותו תלמיד שאת ארוחתו גנבו ואמר: עכשו סוף סוף אני יודע מי גונב לי את לחמי. אני שמתי היום במקום ממרח - רעל עכברים... והשאלה היא האם כדין עשה או לא? וענה הגרי"ח קנייבסקי שליט"א שמעשה דומה מאד לזה הובא במסכת דרך ארץ רבה פ"ה: מעשה ברבי יהושע שהשכין אצלו אדם והעלהו לגג לשכב. ונטל את הסולם

"ואהבת לרעך כמוך" (יט יח)

כתב בספר "דרך שיחה" שאלה: האם מקיים מצוות ואהבת לרעך כמוך באשתו, וכן באשתו גיורת האם מקיים בה מצוות ואהבתם את הגר?

תשובה: זו גמרא מפורשת במסכת קידושין מ"א ע"א אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה, שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו, ורחמנא אמר ואהבת לרעך כמוך. ואם לא לאהוב, לשלילה - יש כלפי האשה, כך גם "ואהבת" יש.

"ואהבת לרעך כמוך" (יט יח)

נאמר במדרש "ואהבת לרעך" - הטפל לרעך. לכאורה אין לזה שום ביאור. ומפרש הגאון הקדוש ר' שר שלום ז"ע מבעלזא, דלכאורה קשה מדוע נכתב לרעך, הלא ה' מיותרת לגמרי, שהרי אם היה כתוב ואהבת רעך כמוך, לכאורה לא היה חסר כלום.

לכן אומר המדרש לרעך, היינו הטפל לרעך. ועדיין צריך ביאור מה כוונתם בזה?!

ויש לבאר על פי מה שאמרו חז"ל "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם", פירוש הפסוק הוא שכמו שבמראה אדם רואה את עצמו ואם הוא מחייך גם עצמו מחייך אליו ואם הוא כועס גם עצמו כועס עליו, כך גם בני אדם, "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם". ובבן איש חי מוסיף משל נחמד. בת כפר נשאה לבן עיר, וסוף סוף גרה בבית אבן, חדרים חדרים, מראות, שטיחים ורהיטים שונים. יום אחד הגיע אחיה הכפרי להתארח. אחרי שמחת הפגישה הראתה לו אחותו את חדרו ואמרה לו שיוכל ללכת לישון עכשיו. והנה אותו כפרי פותח את הדלת ורואה שממולו גם כן נפתחת הדלת... וכששאל את האדם שעומד מולו מי אתה, גם הוא שאל אותו מי אתה?... וכששאל מה אתה עושה פה, גם הוא ענה מה אתה עושה פה? ראה הכפרי שאדם זה חוצפן, וחזר אל אחותו על מנת להתלונן מדוע הדריכה אותו לחדר שמישהו אחר כבר מתגורר בו... הבינה האחות שאחיה אינו יודע מהי "מראה". אבל לא היה זה הזמן להתחיל להסביר לו כל מיני

דברים ולכן אמרה לו זה בסדר, אני מכירה אותך, הוא בחור טוב ורק צריכים לדבר אתו יפה. אכן הלך אותו כפרי ודבר יפה, והכל הסתדר על הצד הטוב ביותר...

אלא שעדיין צריכים לברר מדוע לא אמר שלמה המלך "מראה". מדוע השתמש להעברת הרעיון דוקא ב"מים".

ומתוך האדמו"ר מבעלזא זצ"ל שכשאדם מסתכל במראה הוא יכול לעמוד זקוף וממילא אינו רואה אף אחד. רק כשאדם מסתכל במים, הוא נאלץ להתכופף, ואז כשאדם כופף את קומתו ומשפיל את עצמו, הוא רואה גם את אחרים ואת מעלותיהם.

והנה "רעך", האותיות שבאות אחרי "רעך" הם ר' - ש', ע' - פ', ד' - ל' דהיינו שפל. וזה, אומר האדמו"ר, כוונת המדרש, איך תוכל לאהוב את חברך? רק על ידי שתשפיל את עצמך, וזה ואהבת לרעך, הטפל לרעך.

"ואהבת לרעך כמוך אני ה'" (יט יח)

בתורת כהנים נאמר: אמר ר' עקיבא זה כלל גדול בתורה.

ומפרש ה"מגדלות מרקחים" על פי מה שידוע שכל הנהגתו של הקב"ה בעולם היא במידה כנגד מידה. וכמו שכבר דרשו "ה' צילך על יד ימינך", כלומר כמו שהצל עושה רק מה שהאדם עושה, כך ה' יתברך מתנהג עם האדם לפי מעשיו.

ועל פי זה יש לומר בכוונת הפסוק "ואהבת לרעך". מפני ש"כמוך אני ה'", כמו שאתה מתנהג כך גם אני מתנהג וזה מה שאומר ה"תורת כהנים" "כמוך" זה כלל גדול בתורה.

"לא תעוננו" (יט כו)

מביא ה"ילקוט דוד" בשם הזוהר הקדוש: לא תעשו למלאך המוות עינים. כי מכל עבירה שאדם עושה נוסף עין למלאך המוות, ובשעת מיתה רואה אותו מלא עינים. וזהו שאמרו "דע מה למעלה ממך עין רואה".

